

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi pozbawił wykonalności w części tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Łodzi w dniu 20 grudnia 1994 roku w postępowaniu nakazowym w sprawie o sygn. akt II Nc 276/94: w zakresie obowiązku zapłaty odsetek umownych od dnia 2 marca 1995 roku do dnia 26 listopada 2010 roku (pkt 1a), w zakresie obowiązku zapłaty odsetek umownych w wysokości przekraczającej odsetki maksymalne od dnia 27 listopada 2010 roku do dnia zapłaty (pkt 1 b), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 2) oraz nie obciążył powódki i pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi (pkt 3).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy wskazał, że M. D. wniosła pozew przeciwko R. K. z żądaniem pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 20 grudnia 1994r. wydanego przez Sąd Rejonowy w Łodzi w sprawie II Nc 276/94 i opatrzonego klauzulą wykonalności w dniu 3 października 1996r. z uwagi na upływ terminu przedawnienia objętego nim roszczenia, co nastąpiło w październiku 2006r., podczas gdy pozwany dochodził roszczenia na drodze postępowania egzekucyjnego dopiero w 2013r.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że na podstawie przedmiotowego tytułu prowadzona była egzekucja sprawie Km 241/96 zakończona wpłatą z dnia 30 czerwca 2004r. oraz egzekucja w sprawie Km 2183/13, co spowodowało przerwanie biegu terminu przedawnienia. Następnie pozwany podniósł, że toczyło się już postępowanie o pozbawienie wykonalności spornego tytułu wszczęte przez powódkę, było prowadzone w sprawie II C 246/06 i zakończyło się oddaleniem powództwa. W toku postępowania pozwany oświadczył, że wyraża zgodę na obniżenie stopy odsetek objętych spornym tytułem do poziomu odsetek maksymalnych, począwszy od dnia wprowadzenia regulacji dotyczącej odsetek maksymalnych.

Sąd Rejonowy oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych.

Sąd Rejonowy w Łodzi w dniu 20 grudnia 1994r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie o sygn. II Nc 276/94, w którym nakazał pozwanym M. D., I. W. i A. W. aby zapłacili solidarnie na rzecz D. M. i A. K. kwotę 36 250 000 zł z odsetkami umownymi w wysokości 1% dzienne za każdy dzień opóźnienia od dnia 29 lipca 1994r. do dnia zapłaty. Dnia 1 marca 1995r. opatrzonego nakazu zapłaty klauzulą wykonalności. Postanowieniem z dnia 3 października 1996r. nadano klauzulę wykonalności opisanemu nakazowi zapłaty na rzecz R. K.. W dniu 15 października 1996r. R. K. wystąpił z wnioskiem o wszczęcie egzekucji na podstawie nakazu zapłaty wydanego w sprawie II Nc 276/94, wniosek obejmował wszystkich dłużników wymienionych w treści nakazu. Postępowanie egzekucyjne prowadzone było w sprawie o sygn. akt Km 241/96. Postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 241/96 zostało umorzone postanowieniem z dnia 29 czerwca 2006r. z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Odpis postanowienia został doręczony wierzycielowi w dniu 6 lipca 2006r. Tytuł wykonawczy zwrócono wierzycielowi.

Dnia 13 marca 2006r. M. D. wystąpiła z pozwem o pozbawienie wykonalności nakazu zapłaty wydanego w sprawie II Nc 276/94 powołując się na okoliczność, że odsetki zasądzone przedmiotowym nakazem są wygórowane, co jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, nadto powołała się na swą trudną sytuację majątkową. Wyrokiem zaocznym z dnia 5 listopada 2007r. wydanym w sprawie II C 246/06 powództwo M. D. zostało oddalone, wyrok jest prawomocny.

W dniu 27 listopada 2013r. R. K. ponownie wystąpił z wnioskiem egzekucyjnym na podstawie nakazu zapłaty wydanego w sprawie II Nc 276/94, wniosek obejmował wszystkich dłużników wymienionych w nakazie, postępowanie jest prowadzone pod sygn. akt Km 134/14, poprzednio Km 2183/13.

Dokonując oceny materiału dowodowego Sąd Rejonowy wskazał, że nie dostarczył on podstaw dla ustalenia, że w oparciu o kwestionowany tytuł wykonawczy przeciwko powódce prowadzona była jeszcze jedna egzekucja w sprawie Km 1803/10. Wprawdzie na tytule wykonawczym znajduje się adnotacja o tym postępowaniu opatrzone datą 20

września 2012r., jednak pozwany nie wykazał, by postępowanie to dotyczyło dłużniczki M. D.. Natomiast z uwagi na okoliczność, iż sporny tytuł dotyczy trzech dłużników, sam fakt prowadzenia egzekucji nie pozwala na wyprowadzanie wniosków co do zakresu podmiotowego postępowania. W niniejszej sprawie powód podał, że nie pamięta czy egzekucja w sprawie Km 1803/10 dotyczyła także M. D. i jednocześnie oświadczył, że nie wnosi o załączenie akt sprawy Km 1803/10.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy ocenił, że powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Podstawę żądania pozwu stanowił art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Powódka powołała się na upływ terminu przedawnienia roszczenia, jako zdarzenie wskutek którego zobowiązanie objęte spornym tytułem wykonawczym nie może być egzekwowane.

Przy tak określonej podstawie powództwa przeciwegzekucyjnego Sąd Rejonowy wskazał, że nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej w związku z tym, że uprzednio powództwo przeciwegzekucyjne M. D. dotyczące tego samego tytułu wykonawczego zostało oddalone w sprawie II C 246/06. W poprzedniej sprawie podstawa żądania przeciwegzekucyjnego była inna i nie obejmowała podstawą faktyczną twierdzenia o przedawnieniu roszczenia, zarzut przedawnienia w sprawie II C 246/06 nie był podnoszony. Nie zachodziła zatem tożsamość sporu w sprawie II C 246/06 i w sprawie niniejszej, stanowiąca przeszkodę procesową w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd Rejonowy uznał za niezasadny zarzut przedawnienia roszczenia, gdy chodzi o świadczenie główne objęte spornym nakazem, a za uzasadniony w części, w zakresie świadczenia z tytułu odsetek umownych.

Stosownie do art. 117 § 2 k.c. po upływie terminu przedawnienia, ten przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia.

Zgodnie z art. 125 k.c. roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu. W związku z tym przedawnienie roszczenia o odsetki należne w przyszłości winno być rozpatrywane w kontekście terminu przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe ustanowionego w art. 118 k.c. Wobec powyższego właściwym terminem przedawnienia roszczeń o odsetki powstałe w okresie po dacie uprawomocnienia się kwestionowanego nakazu zapłaty jest termin trzyletni.

Odpowiednio do regulacji art. 123 k.c. do przerwania biegu przedawnienia dojść może na skutek działań wierzyciela (pkt 1) bądź dłużnika (pkt 2) ewentualnie przez zgodne działanie stron (pkt 3). Po każdym przerwaniu przedawnienia, biegnie ono na nowo (art. 124 § 1 k.c.).

W odniesieniu do spornych roszczeń wierzyciel (pozwany) podjął czynności przerywające bieg terminu przedawnienia w związku z nadaniem klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty oraz składając wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

Przedmiotowy nakaz zapłaty zastał opatrzony klauzulą wykonalności na rzecz pierwotnych wierzycieli w dniu 1 marca 1995r., następnie na rzecz pozwanego w dniu 3 października 1996r. Pozwany wystąpił z wnioskiem egzekucyjnym po raz pierwszy dnia 15 października 1996r. Do tego czasu upływ terminu przedawnienia roszczeń objętych nakazem zapłaty nie nastąpił.

Postępowanie egzekucyjne zakończyło się umorzeniem postępowania w dniu 29 czerwca 2006r. Mając na uwadze termin doręczenia odpisu postanowienia o umorzeniu postępowania wierzycielowi (6 lipca 2006r.), postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego w sprawie Km 241/96 stało się prawomocne z dniem 14 lipca 2006r.

Zgodnie z art. 124 § 2 k.c. w razie przerwania przedawnienia przez czynności w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.

Tym samym bieg przedawnienia rozpoczął się na nowo, stosownie do art. 124 § 1 k.c. po prawomocnym zakończeniu postępowania egzekucyjnego, to jest od dnia 14 lipca 2006r., zaś w dniu 27 listopada 2013r. wierzyciel (pozwany) ponownie wystąpił z wnioskiem o wszczęcie egzekucji na podstawie kwestionowanego nakazu zapłaty również przeciwko powódce. W opisanych okolicznościach dziesięcioletni termin przedawnienia właściwy dla roszczenia o zapłatę kwoty głównej zasądzonej nakazem zapłaty oraz odsetek umownych za okres do dnia uprawomocnienia się przedmiotowego nakazu zapłaty nie upłynął do czasu wszczęcia egzekucji wnioskiem z dnia 27 listopada 2013r. w sprawie Km 2183/13 (obecnie Km 134/14).

W tym zakresie powództwo przeciwegzekucyjne podlegało więc oddaleniu.

Innej oceny dokonał Sąd I instancji co do roszczenia o odsetki umowne zasądzone kwestionowanym nakazem zapłaty należne po dacie uprawomocnienia się orzeczenia. Wskazał, że jeżeli roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu (art. 125 § 1 zdanie drugie k.c.). Oznacza to, że odsetki umowne zasądzone nakazem zapłaty wydanym w sprawie II Nc 276/94 za okres przypadający od dnia następnego po uprawomocnieniu się orzeczenia do dnia zapłaty podlegały przedawnieniu trzyletniemu. Skoro w dniu 1 marca 1995r. nadano nakazowi zapłaty klauzulę wykonalności na rzecz pierwotnych wierzycieli, najpóźniej w tym dniu przedmiotowy nakaz zapłaty był prawomocny. Wobec tego odsetki umowne należne na podstawie spornego nakazu zapłaty począwszy od dnia 2 marca 1995r. podlegały trzyletniemu przedawnieniu, jako świadczenia okresowe, zgodnie z przywołanym art. 125 § 1 zdanie drugie k.c.

Po przerwaniu tegoż trzyletniego terminu przedawnienia czynnościami w postaci kolejnych wniosków o nadanie klauzuli wykonalności, z kolei wierzyciel doprowadził do jego przerwania wnosząc wniosek egzekucyjny w dniu 15 października 1996r. Postępowanie egzekucyjne zainicjowane w ten sposób i prowadzone w sprawie Km 241/96 zakończyło się postanowieniem o umorzeniu postępowania z dnia 29 czerwca 2006r., które było prawomocne od dnia 14 lipca 2006r., o czym była mowa wcześniej. Od dnia 14 lipca 2006r. do daty kolejnej czynności wierzyciela, powodującej przerwę biegu przedawnienia upłynął jednak okres znacznie dłuższy niż trzy lata - kolejny wniosek egzekucyjny wierzyciel złożył w dniu 27 listopada 2013r. W tym stanie rzeczy roszczenie o odsetki należne przed dniem 27 listopada 2010r. uległo przedawnieniu, bowiem wierzyciel wystąpił z wnioskiem egzekucyjnym w sprawie Km 2183/13 (obecnie Km 134/14) po upływie trzech lat od dnia prawomocnego zakończenia poprzedniej egzekucji, to jest od dnia 14 lipca 2006r.

Z tych względów Sąd Rejonowy pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy objęty pozwem na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. co do roszczenia o odsetki umowne za okres od dnia 2 marca 1995r. do dnia 26 listopada 2010r. (w punkcie 1 a) wyroku).

Powód wyraził zgodę na obniżenie stopy odsetek zasądzonych kwestionowanym nakazem zapłaty do wysokości odsetek maksymalnych począwszy od dnia wprowadzenia do porządku prawnego regulacji dotyczącej odsetek maksymalnych. Przepisy dotyczące odsetek maksymalnych zostały wprowadzone do kodeksu cywilnego i obowiązują od dnia 20 lutego 2006r. na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 157, poz. 1316). Zgodnie z § 2¹ art. 359 k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać wysokości stopy kredytu lombardowego

Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Począwszy od dnia 1 stycznia 2016r. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne). Obecne brzmienie zostało nadane art. 359 § 2¹ k.c. ustawą z dnia 9 października 2015r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015r., poz. 1830).

Mając na uwadze oświadczenie powoda Sąd Rejonowy stwierdził, że oznaczało ono uznanie powództwa w rozumieniu art. 213 § 2 k.p.c. w części dotyczącej odsetek umownych, w zakresie, w jakim ich wysokość przekraczała pułap odsetek maksymalnych, począwszy od dnia 20 lutego 2006r. Jednocześnie w sprawie nie zachodziły żadne z okoliczności wymienionych w art. 213 § 2 k.p.c., które czyniłyby uznanie powództwa niedopuszczalnym.

Zatem uwzględniając stanowisko powoda, który wyraził zgodę na obniżenie wysokości odsetek należnych na podstawie przedmiotowego nakazu zapłaty do poziomu odsetek maksymalnych, Sąd Rejonowy pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy objęty pozwem w zakresie odsetek umownych, co do odsetek należnych od 27 listopada 2010r. w części, to jest ponad odsetki maksymalne, których wysokość określili ustawodawca w przytoczonych wyżej przepisach (pkt 1 b) wyroku). Rozstrzygnięcie to uwzględnia, że jeśli chodzi o okres od dnia 2 marca 1995r. do dnia 26 listopada 2010r. pozbawiono nakaz zapłaty wykonalności w zakresie odsetek umownych w całości, a jednocześnie w okresie po dniu 27 listopada 2010r. obowiązywała już regulacja dotycząca odsetek maksymalnych przytoczona wyżej.

W pozostałej części powództwo w zakresie odnoszącym się do roszczenia o odsetki podlegało oddaleniu.

W sprawie nie powstała konieczność rozstrzygnięcia o kosztach procesu, bowiem powódka ich nie poniosła, wobec zwolnienia od kosztów sądowych, pozwany również nie poniósł żadnych wydatków w toku postępowania.

Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2016r., poz. 623) oraz art. 102 k.p.c. Sąd nie obciążył stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi w żadnym zakresie.

Apelację od przedmiotowego wyroku wniósł pozwany R. K.. Zaskarżył wyrok w zakresie pkt 1a oraz w pkt 1b, podnosząc naruszenie prawa procesowego i materialnego. Wniósł zmianę wyroku przez oddalenie powództwa w pkt 1a wyroku oraz o zmianę pkt 1 b wyroku stosownie do zawartej ugody.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

Z uzasadnienia apelacji wynika, że w pierwszej kolejności skarżący zarzuca Sądowi I instancji uwzględnienie z urzędu przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty z dnia 20 grudnia 1994 roku Sądu Rejonowego w Łodzi. Zarzut ten należy zatem kwalifikować jako dotyczący naruszenia art.117 k.c. Powołany przepis stanowi, że z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia. Przytoczony przepis tworzy zatem uprawnienie do podniesienia zarzutu przedawnienia. W konsekwencji sąd uwzględnia przedawnienie roszczenia wyłącznie na zarzut, a nie z urzędu.

Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia powołanego przepisu. Powódka jako podstawę powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wskazała właśnie przedawnienie roszczenia nim stwierdzonego, co jest równoznaczne z podniesieniem zarzutu przedawnienia. Datę przedawnienia określiła na październik 2006 roku wywodząc, że przedawnieniu uległo całe roszczenie stwierdzone tytułem wykonawczym. Zasadność powództwa uzależniona była zatem od oceny skuteczności podniesionego zarzutu.

W dalszej kolejności apelujący podnosi, że termin przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym wynosi lat 10 i zarzuca błędne przyjęcie przez Sąd 3-letniego przedawnienia roszczenia odsetkowego.

W art. 125 § 1 k.c. wyraźnie zróżnicowano terminy przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe i innych roszczeń. Roszczenie o odsetki za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.) należą do kategorii świadczeń okresowych i - jeżeli zostały stwierdzone tytułem wykonawczym - powinny przedawniać się z upływem trzech lat (art. 125 § 1 zdanie drugie k.c.). Chodzi tu jednak tylko o odsetki „należne w przyszłości”, a więc takie, które stają się wymagalne m.in. po uprawomocnieniu się wyroku sądowego, stwierdzającego obowiązek zapłaty tych odsetek (por np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2014 r., I CSK 197/13). Zagadnienie to nie budzi wątpliwości w orzecznictwie.

Powołany przepis został prawidłowo zastosowany przez Sąd Rejonowy. Sąd ustalił datę uprawomocnienia się nakazu zapłaty na 1 marca 1995 roku i uwzględnił upływ 3-letniego terminu przedawnienia roszczenia w zakresie odsetek umownych należnych począwszy od dnia następnego tj. 2 marca 1995 roku. Odsetki umowne należne do daty uprawomocnienia się nakazu zapłaty, tak jak roszczenie główne podlegały 10-letniemu terminowi przedawnienia. W tym przypadku przedawnienie nie nastąpiło, co precyzyjnie rozważył Sąd Rejonowy.

W części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w pkt 1 b) wyroku skarżący wywodzi, że sąd pominął ugodę zawartą przez wierzyciela i dłużnika w przedmiocie odsetek maksymalnych. Wbrew tak sformułowanemu zarzutowi stanowisko wierzyciela zostało uwzględnione przez Sąd I instancji. Złożone przez pozwanego oświadczenie, że wyraża zgodę na obniżenie stopy odsetek objętych spornym nakazem zapłaty do poziomu odsetek maksymalnych, począwszy od dnia wprowadzenia regulacji prawnej dotyczącej odsetek maksymalnych, Sąd potraktował jako częściowe uznanie powództwa w rozumieniu art. 213 § 2 k.p.c., innymi słowy jako zgodę pozwanego na pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie odsetek umownych ponad wysokość odsetek maksymalnych od dnia 20 lutego 2006 roku. Od tej daty obowiązują w polskim porządku prawnym przepisy dotyczące odsetek maksymalnych, wprowadzone do kodeksu cywilnego (art. 359 § 2¹ k.c.) na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 roku o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 157 poz. 1316). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 b) wyroku pozbawia tytuł wykonawczy wykonalności w zakresie obowiązku zapłaty odsetek umownych w wysokości przekraczającej odsetki maksymalne od późniejszej daty tj. od 27 listopada 2010 roku, gdyż do 26 listopada 2006 roku tytuł został pozbawiony wykonalności w zakresie odsetek umownych w całości, z uwagi na przedawnienie roszczenia, co zostało omówione powyżej.

W konsekwencji Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

Nie zachodziła potrzeba orzekania o kosztach postępowania apelacyjnego, gdyż powódka nie poniosła żadnych kosztów, zaś pozwany, który przegrał w instancji odwoławczej był zwolniony od kosztów sądowych.